Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

21. ožujka 2024.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Sudska nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Članak 45. – Odbijanje priznavanja sudske odluke – Članak 71. – Odnos te uredbe s konvencijama koje se odnose na posebno područje – Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom (CMR) – Članak 31. stavak 3. – Litispendencija – Sporazum o prenošenju nadležnosti – ‚Pojam javnog poretka'"

U predmetu C-90/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve), odlukom od 10. veljače 2022., koju je Sud zaprimio 10. veljače 2022., u postupku

Gjensidige ADB

uz sudjelovanje:

Rhenus Logistics UAB,

ACC Distribution UAB,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Arabadjiev, predsjednik vijeća, T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin (izvjestitelj) i I. Ziemele, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Emiliou,

tajnik: R. Stefanova-Kamisheva, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 23. ožujka 2023.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Gjensidige ADB, G. Raišutienė, *advokatė*,

– za Rhenus Logistics UAB, V. Jurkevičius i E. Sinkevičius, *advokatai*,

* Jezik postupka: litavski

– za litavsku vladu, V. Kazlauskaitė-Švenčionienė i E. Kurelaitytė, u svojstvu agenata,

– za Europsku komisiju, P. Messina, S. Noë i A. Steiblytė, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 14. prosinca 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 45. stavka 1. točaka (a) i (e) podtočke ii. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11.) i članka 71. te uredbe, u vezi s, s jedne strane, člancima 25., 29. i 31. navedene uredbe i, s druge strane, s obzirom na uvodne izjave 21. i 22. te uredbe.

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Gjensidigea ADB, osiguravajućeg društva, i Rhenusa Logistics UAB, društva za prijevoz, u vezi s povratom naknade štete koju je društvo Gjensidige isplatilo društvu ACC Distribution UAB radi naknade štete koju je potonje društvo pretrpjelo u okviru izvršenja ugovora o međunarodnom prijevozu sklopljenog s društvom Rhenus Logistics.

Pravni okvir

Uredba br. 1215/2012

3 U skladu s uvodnim izjavama 3., 4., 21., 22., 30. i 34. Uredbe br. 1215/2012:

„(3) Unija si je postavila za cilj održavanje i razvoj područja slobode, sigurnosti i pravosuđa, između ostalog, olakšavanjem pristupa pravosuđu, posebno načelom uzajamnog priznavanja sudskih i izvansudskih odluka u građanskim stvarima. […]

4. Odredbe o jedinstvenim pravilima o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima, te osiguravanju brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja sudskih odluka donesenih u državi članici neophodne su.

[…]

(21) U interesu skladnog zadovoljavanja pravde potrebno je smanjiti mogućnost vođenja paralelnih postupaka i osigurati da u dvjema državama članicama ne budu donesene dvije nepomirljive presude. Mora postojati jasan i učinkovit mehanizam za rješavanje slučajeva litispendencije i povezanih postupaka te za sprečavanje problema koji proizlaze iz razlika među državama članicama s obzirom na utvrđivanje trenutka od kojega se predmet smatra neriješenim. U svrhe ove Uredbe, taj bi se trenutak trebao autonomno utvrđivati.

(22) Međutim, s ciljem poboljšanja učinkovitosti sporazuma o isključivoj nadležnosti i izbjegavanja zloporabi procesnih ovlaštenja potrebno je utvrditi odstupanje od općeg pravila litispendencije radi zadovoljavajućeg rješavanja konkretne situacije u kojoj može doći do pokretanja usporednih postupaka. To je situacija kada sud koji sporazumom o isključivoj nadležnost nije određen kao nadležan započne s postupkom, a određeni sud naknadno započne postupak o istom predmetu spora između istih stranaka. U tom slučaju, sud koji je prvi započeo postupak trebao bi zastati s postupkom, čim je pokrenut postupak pred određenim sudom sve do trenutka dok taj sud ne izjavi da temeljem sporazuma o isključivoj nadležnosti nije nadležan. Ovo je kako bi se osiguralo da, u takvoj situaciji, određeni sud ima prvenstvo odlučivanja o valjanosti sporazuma i o tome u kojoj se mjeri sporazum primjenjuje na spor koji se pred tim sudom vodi Određeni sud bi trebao imati mogućnost voditi postupak bez obzira je li sud koji nije određen između stranaka odlučio zastati s postupkom.

[…]

[…]

(30) Stranka koja osporava izvršenje sudske odluke donesene u drugoj državi članici bi trebala moći da se u mjeri u kojoj je moguće i u skladu s pravnim sustavom zamoljene države članice pozove, u istom postupku, pored razloga za odbijanje koji su predviđeni ovom Uredbom, na razloge za odbijanje dostupne u nacionalnom pravu i unutar rokova utvrđenih tim pravom.

Priznavanje sudske odluke trebalo bi, međutim, odbiti, samo ako postoji jedan ili više razloga za odbijanje iz ove Uredbe.

[…]

(34) Treba se osigurati kontinuitet između Konvencije [od 27. rujna 1968. o sudskoj nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 1972., L 299, str. 32.; u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa)], [Uredbe (EZ) br. 44/2001 Vijeća od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11.)] i ove uredbe, a u tom cilju potrebno je donijeti i prijelazne odredbe. Isti se zahtjev za kontinuitetom primjenjuje u pogledu tumačenja Suda Europske unije o Konvenciji iz Bruxellesa iz 1968. i uredbama koje je zamjenjuju.”

4 Poglavlje II. Uredbe br. 1215/2012 sadržava odjeljak 6., naslovljen „Isključiva nadležnost”, koji se sastoji samo od njezina članka 24. Taj članak određuje sudove koji su jedini nadležni za rješavanje sporova u predmetima koji se u njemu navode, neovisno o domicilu stranaka.

5 Poglavlje II. navedene uredbe također sadržava odjeljak 7., naslovljen „Prorogacija nadležnosti”. Člankom 25. navedene uredbe, koji se također nalazi u tom odjeljku, u stavku 1. propisuje se:

„Ako su se stranke neovisno o njihovu domicilu, sporazumjele da sud ili sudovi države članice imaju nadležnost u rješavanju sporova koji su nastali ili mogu nastati u vezi određenog pravnog odnosa, taj sud ili sudovi je nadležan/su nadležni, osim ako je sporazum ništav u pogledu njegove materijalne valjanosti prema pravu te države članice. Takva nadležnost je isključiva, osim ako su stranke postigle drugačiji sporazum. […]”

6 Člankom 29. Uredbe br. 1215/2012 predviđa se:

„1. Ne dovodeći u pitanje članak 31. Stavak 2., ako su pred sudovima različitih država članica pokrenuti postupci u pogledu istog predmeta spora između istih stranaka, svaki sud, osim onog koji je prvi pokrenuo postupak, po službenoj dužnosti zastaje s postupkom sve dok se ne utvrdi nadležnost suda koji je prvi pokrenuo postupak.

2. U slučajevima iz stavka 1., na zahtjev suda pred kojim je pokrenut postupak povodom spora, svaki drugi sud pred kojim je pokrenut postupak bez odgode obavješćuje prethodni sud o datumu pokretanja postupka u skladu s člankom 32.

3. Ako se utvrdi nadležnost suda koji je prvi pokrenuo postupak, svaki sud osim tog suda proglašava se nenadležnim u korist tog suda.”

7 U članku 31. te uredbe određuje se:

„1. Ako postupci pripadaju u isključive nadležnosti nekoliko sudova, svaki sud osim suda pred kojim je pokrenut prvi postupak izjavljuje da nije nadležan za rješavanje, u korist prvog suda.

2. Ne dovodeći u pitanje članak 26., ako postupak pokrene sud države članice kojem je sporazumom iz članka 25. dodijeljena isključiva nadležnost, svaki sud druge države članice prekida postupak do trenutka kada se sud koji je pokrenuo postupak na temelju sporazuma proglasi nenadležnim temeljem sporazuma.

3. Ako sud koji je određen u sporazumu utvrdi nadležnost u skladu sa sporazumom, svaki sud druge države članice proglašava se nenadležnim u korist tog suda.

[…]”

8 Članak 36. stavak 1. navedene uredbe glasi:

„Sudska odluka donesena u nekoj državi članici priznaje se u drugoj državi članici bez potrebe za bilo kakvim posebnim postupkom.”

9 U članku 45. te uredbe propisuje se:

„1. Priznavanje sudske odluke odbija se na zahtjev zainteresirane stranke:

(a) ako je takvo priznavanje očigledno suprotno javnom poretku (ordre public) u zamoljenoj državi članici;

[…]

(e) ako je presuda suprotna s:
   i. odjeljcima 3., 4. i 5. poglavlja II., ako je tuženik ugovaratelj osiguranja, osiguranik, korisnik ugovora o osiguranju, oštećena stranka, potrošač ili zaposlenik; ili
   ii. odjeljkom 6. poglavlja II.

[…]

3. Ne dovodeći u pitanje točku (e) stavka 1., nadležnost suda porijekla ne može se preispitivati. Ispitivanje javnog poretka iz točke (a) stavka 1. ne može se primjenjivati na pravila u vezi nadležnosti.

[…]”

10 Člankom 71. Uredbe br. 1215/2012 predviđa se:

„1. Ova Uredba ne utječe na konvencije čije su države članice stranke i koje, u pogledu posebnih pitanja, uređuju nadležnost ili priznavanje ili izvršenje presuda.

2. S ciljem njezinog jedinstvenog tumačenja, stavak 1. primjenjuje se na sljedeći način:

[…]

(b) sudske odluke koje su donesene u državi članici od strane suda u provođenju nadležnosti iz konvencije o posebnom pitanju, priznaju se i izvršavaju u drugim državama članicama u skladu s ovom Uredbom.

Ako konvencija o posebnom pitanju, kojoj su država članica podrijetla i zamoljena država članica stranke, utvrđuje uvjete za priznavanje i izvršenje sudskih odluka, primjenjuju se ti uvjeti. U svakom slučaju, mogu se primjenjivati odredbe ove Uredbe o priznavanju i izvršenju sudskih odluka.”

Konvencija CMR

11 Konvencija o ugovoru o međunarodnom prijevozu robe cestom, potpisana u Ženevi 19. svibnja 1956., kako je izmijenjena i dopunjena Protokolom potpisanim u Ženevi 5. srpnja 1978. (u daljnjem tekstu: CMR), primjenjuje se, sukladno svom članku 1. stavku 1., „na svaki ugovor o prijevozu robe cestom vozilima uz naknadu, kad se mjesta preuzimanja i odredišta […] nalaze u dvjema različitim državama, od kojih je barem jedna država ugovornica […] bez obzira na prebivalište i državljanstvo stranaka”.

12 Konvencija CMR je sklopljena u okviru Gospodarske komisije UN-a za Europu. Više od 50 država, uključujući države članice Europske unije pristupilo je Konvenciji CMR.

13 Članak 31. Konvencije CMR glasi:

„(1) Za sve sporove koji proiziđu iz prijevoza koji su uređeni ovom konvencijom tužitelj može, osim pred sudovima država ugovornica koje su one odredile zajedničkim sporazumom, postupak pokrenuti i pred sudovima država na čijem području:

(a) tuženik ima uobičajeno boravište, glavno mjesto poslovanja, podružnicu ili zastupstvo preko kojeg je sklopljen ugovor o prijevozu, ili

(b) se nalazi mjesto u kojem je prijevoznik preuzeo robu ili mjesto određeno za dostavu,

i ni pred kojim drugim sudom.

[…]

3. Ako je u sporu iz stavka 1. ovog članka sud države ugovornice donio odluku koja je postala izvršiva u toj državi, ta odluka postaje izvršiva i u svim drugim državama ugovornicama čim se ispune formalnosti koje se zahtijevaju u svakoj pojedinoj državi. Te formalnosti ne mogu dovesti do ponovnog odlučivanja o meritumu spora.

[…]”.

14 Člankom 41. stavkom 1. Konvencije CMR predviđa se:

„Podložno odredbama članka 40., svaka odredba koja bi izravno ili neizravno odstupala od odredaba ove [k]onvencije ništava je i nema učinka. Ništetnost takvih odredbi ne dovodi do ništetnosti drugih odredbi ugovora.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

15 Društvo ACC Distribution je s društvom Rhenus Logistics sklopilo ugovor o prijevozu, od strane društva Rhenus Logistics, tereta informatičke opreme iz Nizozemske do Litve (u daljnjem tekstu: predmetni ugovor o međunarodnom prijevozu).

16 Budući da je dio robe ukraden tijekom prijevoza, društvo Gjensidige je na temelju ugovora o osiguranju isplatilo društvu ACC Distribution iznos od 205 108,89 eura na ime naknade štete.

17 Društvo Rhenus Logistics podnijelo je 3. veljače 2017. rechtbanku Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant, Nizozemska) tužbu za utvrđenje ograničenja njegove odgovornosti.

18 Društva ACC Distribution i Gjensidige zatražila su od tog suda da se proglasi nenadležnim za odlučivanje o toj tužbi ili da prekine postupak zbog toga što su se društva ACC Distribution i Rhenus Logistics sporazumjela o nadležnosti litavskih sudova za odlučivanje o sporovima koji proizlaze iz izvršenja predmetnog ugovora o međunarodnom prijevozu.

19 Odlukom od 23. kolovoza 2017. navedeni sud odbio je zahtjev društava ACC Distribution i Gjensidige. U tom je pogledu smatrao da je, na temelju članka 41. stavka 1. CMR-a, sporazum o nadležnosti sklopljen između ACC Distributiona i Rhenusa Logistics ništetan jer je imao za učinak ograničavanje izbora sudova koji su nadležni na temelju članka 31. CMR-a.

20 Društvo Gjensidige je 19. rujna 2017. Kauno apygardos teismasu (Okružni sud u Kaunasu, Litva) podnijelo regresnu tužbu kojom traži da se društvu Rhenus Logistics naloži povrat iznosa od 205 108,89 eura koji je ono platilo društvu ACC Distribution na ime naknade štete.

21 Rješenjem od 12. ožujka 2018. Kauno apygardos teismas (Okružni sud u Kaunasu) prekinuo je postupak dok rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) ne donese konačnu odluku.

22 U odluci od 25. rujna 2019. rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) utvrdio je da je odgovornost društva Rhenus Logistics prema društvima ACC Distribution i Gjensidige ograničena te da iznos naknade štete ne može prekoračivati iznos naknade iz članka 23. stavka 3. CMR-a. Protiv te odluke nije podnesena žalba te je stoga pravomoćna.

23 Izvršavajući navedenu odluku društvo Rhenus Logistics platilo je društvu Gjensidige iznos od 40 854,20 eura, uvećan za kamate, na temelju svoje tako ograničene odgovornosti u odnosu na štetu koju je pretrpjelo društvo ACC Distribution. Stoga je društvo Gjensidige na temelju njegova zahtjeva odustalo od odgovarajućeg iznosa zahtjeva za naknadu štete u odnosu na društvo Rhenus Logistics.

24 Odlukom od 22. svibnja 2020. Kauno apygardos teismas (Okružni sud u Kaunasu) odbio je regresnu tužbu koju je podnijelo društvo Gjensidige s obrazloženjem da se pravomoćnost odluke rechtbanka Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) od 25. rujna 2019. primjenjuje na njega u predmetu koji se pred njim vodi.

25 Rješenjem od 25. veljače 2021. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) potvrdio je odluku Kauno apygardos teismasa (Okružni sud u Kaunasu) od 22. svibnja 2020. s obrazloženjem da su u ovom slučaju odredbe Uredbe br. 1215/2012 i Konvencije CMR relevantne za odlučivanje o pitanju nadležnosti. Na temelju članka 31. stavka 1. Konvencije CMR, čak i ako su stranke predmetnog ugovora o međunarodnom prijevozu sklopile sporazum o prenošenju nadležnosti, spor koji je nastao između stranaka mogao se pokrenuti, prema izboru tužitelja, pred sudovima nadležnima na temelju članka 31. stavka 1. točke (a) ili točke (b) Konvencije CMR.

26 Društvo Gjensidige je protiv tog rješenja podnijelo žalbu Lietuvos Aukščiausiasis Teismasu (Vrhovni sud Litve), sudu koji je uputio zahtjev. U prilog toj žalbi društvo Gjensidige je istaknulo da, u slučaju postojanja preklapanja između pravila o nadležnosti Konvencije CMR i Uredbe br. 1215/2012, članak 25. stavak 1. te uredbe treba prevladati jer, prema toj odredbi, kada se stranke dogovore da dodijele nadležnost određenog suda države članice, ta je nadležnost isključiva.

27 Pozivajući se, među ostalim, na presude od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243), od 19. prosinca 2013., Nipponka Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858) i od 4. rujna 2014., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145), sud koji je uputio zahtjev smatra da se odredbe Konvencije CMR, uključujući njegov članak 31., u načelu primjenjuju na pitanja međunarodne nadležnosti koja se postavljaju u okviru sporova poput onih o kojima je riječ u predmetu koji se pred njim vodi. Stoga se sporazumom o prenošenju nadležnosti ne dodjeljuje isključivu nadležnost sudovima koje su odredile stranke, s obzirom na to da tužitelj ostaje slobodan pokrenuti postupak pred jednim od sudova koji su nadležni na temelju tog članka 31. Osim toga, taj sud utvrđuje da su u ovom slučaju tužbe podnesene u Nizozemskoj i Litvi istovjetne jer imaju istu svrhu i isti predmet.

28 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se je li članak 31. CMR-a u skladu s Uredbom br. 1215/2012 jer se na temelju tog članka dopušta nepoštovanje sporazuma o prenošenju nadležnosti.

29 Naime, prema mišljenju tog suda, iako se Uredbom br. 1215/2012 propisuje opće pravilo litispendencije koje se temelji na prvenstvu suda pred kojim je postupak prethodno započeo, člankom 31. stavcima 2. i 3. te uredbe predviđa se iznimka od tog pravila u slučaju sklapanja sporazuma o prenošenju nadležnosti. Iz uvodne izjave 22. navedene uredbe proizlazi da je cilj te iznimke jačanje učinkovitosti sporazuma o izboru isključivo nadležnog suda i izbjegavanje sudskih postupaka.

30 Sud koji je uputio zahtjev ističe da se Konvencijom CMR i Uredbom br. 1215/2012 za sporazume o prenošenju nadležnosti predviđa bitno suprotno postupanje. Prema mišljenju tog suda, člankom 25. stavkom 1. te uredbe predviđa se da je dodjela nadležnosti koju su dogovorile ugovorne stranke u načelu isključiva. Suprotno tomu, na temelju članka 31. Konvencije CMR, sud određen sporazumom o prenošenju nadležnosti nema isključivu nadležnost. Stoga sustav nadležnosti iz članka 31. Konvencije CMR ne sprječava sudske postupke, već ih čak i potiče.

31 Sud koji je uputio zahtjev napominje da se Uredba br. 1215/2012 izravno ne bavi pravnim posljedicama povrede pravila o litispendenciji u slučaju sklapanja sporazuma o prenošenju nadležnosti. Konkretno, tom se uredbom izričito ne predviđa razlog za odbijanje priznavanja sudske odluke donesene u drugoj državi članici protivno takvom sporazumu.

32 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se treba li, osobito s obzirom na volju zakonodavca Unije da ojača učinkovitost sporazuma o izboru suda, odredbe Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da se njima proširuje zaštita koja se daje takvim sporazumima na priznavanje i izvršenje sudskih odluka.

33 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev primjećuje da je, kada se sud koji nije određen sporazumom o prenošenju nadležnosti proglasi nadležnim, tuženik u opasnosti da bude uhvaćen nespreman kako u odnosu na sud pred kojim je pokrenut postupak tako i, ovisno o slučaju, u odnosu na pravo koje se primjenjuje na meritum spora.

34 Stoga sud koji je uputio zahtjev dvoji o tome dopušta li takva situacija, u kojoj primjena pravila koja proizlaze iz međunarodne konvencije kao što je Konvencija CMR, da se sporazum stranaka izuzme iz primjene kako u pogledu sudske nadležnosti tako i u pogledu prava koje se primjenjuje u istom predmetu, u skladu s temeljnim načelima poštenog suđenja i ciljevima koji se nastoje postići Uredbom br. 1215/2012, tako da se postavljaju pitanja o usklađenosti s javnim poretkom.

35 U tim je okolnostima Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Vrhovni sud Litve) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Može li se članak 71. Uredbe br. 1215/2012, u vezi s člancima 25., 29. i 31. te uvodnim izjavama 21. i 22. te uredbe, tumačiti na način da dopušta primjenu članka 31. [CMR-a] i kada je spor koji je obuhvaćen područjem primjene obaju tih propisa predmet sporazuma o nadležnosti?

2. Uzimajući u obzir namjeru zakonodavca [Unije] da poveća zaštitu sporazumâ o nadležnosti u Europskoj uniji, može li se članak 45. stavak 1. točka (e) podtočka ii. Uredbe br. 1215/2012 šire tumačiti, na način da ne obuhvaća samo odjeljak 6., nego i odjeljak 7. poglavlja II. te uredbe?

3. Uzimajući u obzir posebna obilježja dane situacije i povezane pravne posljedice, može li se pojam ‚javni poredak' iz Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da obuhvaća određeni razlog za nepriznavanje presude druge države članice ako primjena specijalizirane konvencije, kao što je to Konvencija CMR, stvara pravnu situaciju u kojoj se u istom slučaju ne poštuje ni sporazum o nadležnosti ni sporazum o primjenjivom pravu?"

Prethodna pitanja

Uvodna očitovanja

36 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li se sud države članice proglasiti nadležnim za odlučivanje o tužbi podnesenoj na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu iako taj ugovor sadržava sporazum o prenošenju nadležnosti u korist sudova druge države članice.

37 Osim toga, svojim drugim i trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita može li sud države članice odbiti priznati odluku suda druge države članice koji se proglasio nadležnim unatoč postojanju takvog sporazuma o prenošenju nadležnosti.

38 U tom pogledu najprije valja ispitati može li sud države članice stvarno odbiti priznati odluku suda druge države članice koja se odnosi na tužbu podnesenu na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu zbog toga što se potonji sud proglasio nadležnim unatoč postojanju sporazuma o prenošenju nadležnosti u korist drugih sudova, i to neovisno o tome je li se sud te druge države članice pravilno proglasio nadležnim.

39 U tom kontekstu valja utvrditi treba li to pitanje ocijeniti s obzirom na Uredbu br. 1215/2012 ili Konvenciju CMR, s obzirom na to da je u ovom slučaju nesporno da je predmetni ugovor o međunarodnom prijevozu obuhvaćen područjem primjene kako te uredbe tako i te konvencije.

40 Budući da je Uredbom br. 1215/2012 stavljena izvan snage i zamijenjena Uredba br. 44/2001, koja je sama zamijenila Briselsku konvenciju, tumačenje koje je Sud dao u pogledu odredaba jednog od tih pravnih instrumenata vrijedi i za odredbe drugih pravnih instrumenata, ako se te odredbe mogu smatrati istovjetnima (presuda od 16. studenoga 2023., Roompot Service, C-497/22, EU:C:2023:873, t. 21. i navedena sudska praksa).

41 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 78. svojeg mišljenja, na temelju članka 71. Uredbe br. 1215/2012 konvencija o posebnom području, poput Konvencije CMR, ima prednost pred tom uredbom. Naime, članak 71. stavak 1. navedene uredbe određuje da ona ne utječe na konvencije čije su stranke države članice i koje, s obzirom na neko posebno pravno područje, uređuju nadležnost, priznavanje ili izvršenje sudskih odluka. Osim toga, članak 71. stavak 2. drugi podstavak prva rečenica iste uredbe predviđa da ako konvencija koja se odnosi na posebno pravno područje čije su stranke država članica podrijetla i zamoljena država članica određuje uvjete za priznavanje i izvršenje sudskih odluka, primjenjuju se ti uvjeti. Tako je zakonodavac Unije u slučaju preklapanja pravila predvidio primjenu tih sporazuma (vidjeti po analogiji presudu od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, t. 46. i 47.).

42 U ovom slučaju valja istaknuti da, u skladu s člankom 31. stavkom 3. Konvencije CMR, kada je presuda koju je donio sud države ugovornice postala izvršiva u toj državi, ona također postaje izvršiva u svakoj od ostalih država ugovornica odmah nakon što se u pojedinoj zemlji ispune formalnosti propisane u tu svrhu, pri čemu te formalnosti međutim ne mogu podrazumijevati nikakvo ponovno odlučivanje o meritumu.

43 S obzirom na to, s jedne strane, pod pretpostavkom da se članak 31. stavak 3. Konvencije CMR, koji se odnosi na izvršivost, također može smatrati pravilom o priznavanju koje se mora primijeniti na temelju članka 71. stavaka 1. i 2. Uredbe br. 1215/2012, valja istaknuti da se tim

člankom 31. stavkom 3. izvršenje „presude” u smislu te odredbe samo uvjetuje ispunjenjem formalnosti koje su u tu svrhu propisane u pojedinoj zemlji, pri čemu se u tom kontekstu samo pojašnjava da te formalnosti ne mogu uključivati nikakvo ponovno odlučivanje o meritumu.

44 U tom kontekstu valja uzeti u obzir članak 71. stavak 2. prvi podstavak točku (b) i članak 71. stavak 2. drugi podstavak drugu rečenicu Uredbe br. 1215/2012, iz kojih proizlazi da se sudske odluke koje je u državi članici donio sud koji je utemeljio svoju nadležnost na konvenciji o posebnom pravnom području moraju priznati i izvršiti u drugim državama članicama u skladu s tom uredbom te čije se odredbe u svakom slučaju mogu primijeniti čak i ako se tom konvencijom utvrđuju uvjeti za priznavanje i izvršenje tih sudskih odluka.

45 S druge strane i u svakom slučaju, iz sudske prakse Suda proizlazi da, iako, u skladu s člankom 71. stavkom 1. Uredbe br. 1215/2012, kada je spor obuhvaćen područjem primjene posebne konvencije čije su stranke države članice, u načelu valja primijeniti potonju, pri čemu primjena te konvencije ipak ne može povrijediti načela na kojima se temelji pravosudna suradnja u građanskim i trgovačkim stvarima unutar Unije, poput načela slobodnog protoka sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, predvidljivosti nadležnih sudova i, prema tome, pravne sigurnosti za pojedince, dobrog sudovanja, smanjenja rizika vođenja paralelnih postupaka kao i uzajamnog povjerenja u zadovoljavanje pravde unutar Unije (vidjeti po analogiji presudu od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, t. 45. i 49.).

46 Što se konkretno tiče načela uzajamnog povjerenja, sud zamoljene države ni u kojem slučaju nije u boljem položaju od suda države podrijetla da odluči o nadležnosti tog suda, tako da se Uredbom br. 1215/2012 ne dopušta, osim u nekoliko ograničenih iznimaka, nadzor nadležnosti suda jedne države članice koji provodi sud druge države članice (vidjeti po analogiji presudu od 4. svibnja 2010., TNT Express Nederland, C-533/08, EU:C:2010:243, t. 55. i navedenu sudsku praksu).

47 U tim okolnostima, upravo s obzirom na Uredbu br. 1215/2012 valja ispitati može li sud države članice stvarno odbiti priznati odluku suda druge države članice koja se odnosi na tužbu podnesenu na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu zbog toga što se taj sud proglasio nadležnim unatoč postojanju sporazuma o prenošenju nadležnosti na druge sudove.

48 Uredba br. 1215/2012 u članku 45. sadržava posebnu odredbu o odbijanju priznavanja sudske odluke. Na tu se odredbu odnosi drugo i treće pitanje, koja valja ispitati zajedno i na prvom mjestu.

Drugo i treće pitanje

49 Svojim drugim i trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 45. stavak 1. točku (a) i članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da se njima dopušta sudu države članice da odbije priznanje odluke suda druge države članice zbog toga što se potonji sud proglasio nadležnim za odlučivanje o tužbi podnesenoj na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu protivno sporazumu o prenošenju nadležnosti, u smislu članka 25. te uredbe, koji je dio tog ugovora.

50 Najprije valja podsjetiti na to da pri tumačenju odredbe prava Unije treba uzeti u obzir ne samo njezin tekst nego i kontekst u kojem se nalazi te ciljeve i svrhu akta kojeg je ona dio (presuda od 22. lipnja 2023., Pankki S, C-579/21, EU:C:2023:501, t. 38. i navedena sudska praksa).

51 Što se tiče, s jedne strane, članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012, iz teksta te odredbe proizlazi da se, na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke, priznavanje sudske odluke odbija ako je to priznavanje očito u suprotnosti s javnim poretkom u zamoljenoj državi članici.

52 Člankom 45. stavkom 3. drugom rečenicom Uredbe br. 1215/2012 u tom se kontekstu pojašnjava da se kriterij javnog poretka iz tog članka 45. stavka 1. točke (a) ne može primijeniti na pravila o nadležnosti.

53 Stoga iz zajedničkog tumačenja članka 45. stavka 1. točke (a) i članka 45. stavka 3. druge rečenice Uredbe br. 1215/2012 proizlazi da se tim člankom 45. stavkom 1. točkom (a) ne dopušta sudu države članice da odbije priznati odluku suda druge države članice zbog toga što se potonji sud proglasio nadležnim unatoč postojanju sporazuma o prenošenju nadležnosti u korist sudova države članice različite od one kojoj pripada.

54 Što se tiče, s druge strane, članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012, tom se odredbom predviđa da se na zahtjev bilo koje zainteresirane stranke priznavanje sudske odluke odbija ako se njome krši odjeljak 6. poglavlja II. te uredbe, koji se odnosi na isključivu nadležnost.

55 Taj odjeljak 6. sastoji se samo od članka 24. Uredbe br. 1215/2012 koji određuje sudove koji su jedini nadležni za rješavanje sporova u predmetima koji se u njemu navode, neovisno o domicilu stranaka.

56 U tom se kontekstu sud koji je uputio zahtjev pita treba li članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe br. 1215/2012 šire tumačiti na način da se priznavanje sudske odluke može odbiti ako se njome krše odredbe odjeljka 7. poglavlja II. te uredbe, čiji je dio, među ostalim, njezin članak 25. koji se odnosi na ugovaranje nadležnosti sporazumom o prorogaciji nadležnosti.

57 U tom pogledu, jasan i nedvosmislen tekst članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012 sam po sebi omogućuje zaključak da je takvo široko tumačenje te odredbe isključeno jer bi u protivnom došlo do tumačenja *contra legem*.

58 Prema ustaljenoj sudskoj praksi tumačenje odredbe prava Unije ne može imati za posljedicu oduzimanje svakog korisnog učinka njezinom jasnom i preciznom tekstu. Stoga, ako smisao odredbe prava Unije nedvosmisleno proizlazi iz samog njezina teksta, Sud ne može odstupiti od tog tumačenja (presuda od 23. studenog 2023., Ministarstvo financija, C-682/22, EU:C:2023:920, t. 31. i navedena sudska praksa).

59 U svakom slučaju, doslovno tumačenje članka 45. stavka 1. točke (a) i točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012, na način da te odredbe ne dopuštaju sudu države članice da odbije priznati odluku suda druge države članice zbog toga što se proglasio nadležnim protivno sporazumu o prenošenju nadležnosti, potkrijepljeno je kontekstom u kojem se nalaze navedene odredbe te ciljevima i svrhom te uredbe.

60 Naime, valja istaknuti da se, u skladu s načelom uzajamnog priznavanja sudskih i izvansudskih odluka u građanskim stvarima iz uvodne izjave 3. Uredbe br. 1215/2012, člankom 36. stavkom 1. te uredbe predviđa da se sudske odluke donesene u jednoj državi članici priznaju u drugim državama članicama bez potrebe pokretanja bilo kakvog postupka. Cilj je te uredbe, kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 4., osigurati brzo i jednostavno priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u državi članici.

61 Suprotno tomu, kao što je to istaknuto u uvodnoj izjavi 30. Uredbe br. 1215/2012, priznavanje sudske odluke trebalo bi odbiti samo ako postoji jedan ili više razloga za odbijanje predviđenih tom uredbom. U tom kontekstu, u članku 45. stavku 1. navedene uredbe taksativno se nabrajaju razlozi zbog kojih se priznavanje sudske odluke može odbiti (vidjeti u tom smislu presudu od 7. travnja 2022., H Limited, C-568/20, EU:C:2022:264, t. 31.).

62 Stoga, s jedne strane, što se tiče iznimke javnog poretka iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012, nju treba tumačiti usko jer predstavlja prepreku ostvarenju jednog od temeljnih ciljeva te uredbe, tako da se razlog za nepriznavanje sudske odluke koja se temelji na povredi javnog poretka zamoljene države članice može učinkovito istaknuti samo u iznimnim slučajevima (vidjeti po analogiji presudu od 7. rujna 2023., Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, t. 32. i navedenu sudsku praksu).

63 Iako su države članice, na temelju iznimke iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012, načelno slobodne odrediti sadržaj pojma javnog poretka sukladno vlastitom nacionalnom poimanju, granice tog pojma potpadaju pod tumačenje te uredbe (vidjeti po analogiji presudu od 7. rujna 2023., Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, t. 33. i navedenu sudsku praksu).

64 Stoga, premda zadaća Suda nije definiranje sadržaja pojma javnog poretka države članice, on ipak mora kontrolirati granice u okviru kojih sudac države članice može primijeniti taj pojam radi odbijanja priznanja sudske odluke iz druge države članice (presuda od 7. rujna 2023., Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, t. 34. i navedenu sudsku praksu).

65 U tom pogledu, ustaljena je sudska praksa ta da sud države članice u kojoj se traži priznanje nije ovlašten odbiti priznavanje ili izvršenje te odluke samo zbog postojanja različitosti između pravnog pravila koje je primijenio sud države podrijetla i onoga koje bi primijenio sud zamoljene države članice da je odlučivao o sporu. Jednako tako, sudac države članice u kojoj se traži priznanje ne može kontrolirati točnost primjene prava ili činjenična utvrđenja koja je donio sud države podrijetla (presuda od 25. svibnja 2016., Meroni, C-559/14, EU:C:2016:349, t. 41. i navedena sudska praksa).

66 Stoga je pozivanje na javni poredak iz članka 45. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 1215/2012 moguće samo u slučaju kada priznanje ili izvršenje sudske odluke donesene u drugoj državi članici predstavlja neprihvatljivu povredu pravnog poretka u državi članici u kojoj se traži priznanje jer bi ona zadirala u neko temeljno načelo. Da bi se osiguralo poštovanje zabrane preispitivanja merituma sudske odluke donesene u državi članici podrijetla, povreda bi morala značiti očitu povredu pravnog pravila koje se u pravnom poretku države u kojoj se traži priznanje smatra ključnim ili povredu prava koje je priznato kao temeljno u tom pravnom poretku (vidjeti po analogiji presudu od 7. rujna 2023., Charles Taylor Adjusting, C-590/21, EU:C:2023:633, t. 35. i navedenu sudsku praksu).

67 S druge strane, što se tiče pravila o nadležnosti predviđenih Uredbom br. 1215/2012, njezinim člankom 45. dopušta se odbijanje priznavanja sudske odluke zbog povrede tih pravila samo u slučajevima iz stavka 1. točke (e) tog članka.

68 Stoga, osim mogućnosti iz članka 45. stavka 1. točke (e) podtočke ii. Uredbe br. 1215/2012 da se odbije priznanje sudske odluke ako se njome povređuju odredbe odjeljka 6. poglavlja II. te uredbe, priznavanje sudske odluke može se odbiti, u skladu s člankom 45. stavkom 1. točkom (e) podtočkom i. navedene uredbe, samo u slučaju nepoštovanja odredbi odjeljaka 3., 4. ili 5. poglavlja

II. te uredbe, ako je tuženik ugovaratelj osiguranja, osiguranik, korisnik ugovora o osiguranju, oštećena stranka, potrošač ili zaposlenik. To potvrđuje članak 45. stavak 3. Uredbe br. 1215/2012, u kojem se pojašnjava da se, ne dovodeći u pitanje članak 45. stavak 1. točku (e) te uredbe, ne može ispitivati nadležnost suda podrijetla u okviru ispitivanja eventualnog odbijanja priznanja sudske odluke koju je donio taj sud.

69 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev napominje, kao prvo, da je cilj Uredbe br. 1215/2012, kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 22., povećati učinkovitost sporazuma o izboru suda. Stoga bi se činilo paradoksalnim da povreda pravila o litispendenciji u slučaju da je takav sporazum sklopljen bez utjecaja na priznavanje donesene odluke.

70 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev navodi da povreda sporazuma o prenošenju nadležnosti može dovesti do primjene prava različitog od onog koje bi se primjenjivalo da se taj sporazum poštuje. Stoga, u slučaju da se sud koji nije određen tako proglasi nadležnim, tuženik bi bio uhvaćen nespreman kako u odnosu na sud pred kojim je pokrenut postupak tako i, ovisno o slučaju, u odnosu na pravo koje se primjenjuje na meritum spora.

71 Konkretnije, u ovom slučaju, činjenica da se rechtbank Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) proglasio nadležnim za odlučivanje o tužbi koja mu je podnesena 3. veljače 2017. imala je za posljedicu to da je o toj tužbi odlučeno u skladu s nizozemskim pravom. To je dovelo do nepovoljnijeg ishoda za Gjensidige, kao tuženika u tom postupku, nego da se o tužbi odlučivalo prema litavskom pravu, to jest, prema pravu države čiji su sudovi određeni nadležnima u sporazumu o prenošenju nadležnosti sadržanom u predmetnom ugovoru o međunarodnom prijevozu.

72 U tom pogledu ipak valja podsjetiti na to da je, kao što je to istaknuto u točkama 60. i 61. ove presude, u sustavu uspostavljenom Uredbom br. 1215/2012 uzajamno priznavanje pravilo, dok se u članku 45. stavku 1. te uredbe taksativno nabraja razloge zbog kojih se može odbiti priznavanje sudske odluke.

73 Valja utvrditi da je zakonodavac Unije odlučio da se povreda odredbi odjeljka 7. poglavlja II. Uredbe br. 1215/2012 o prorogaciji nadležnosti ne nalazi među razlozima na temelju kojih se može odbiti priznanje sudske odluke. Stoga zaštita sporazuma o prenošenju nadležnosti iz te uredbe nema za posljedicu to da njihova povreda kao takva predstavlja razlog za odbijanje priznanja.

74 Usto, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 117. svojeg mišljenja, što se tiče konkretnih posljedica priznavanja odluke rechtbanka Zeeland-West-Brabant (Sud za Zeeland-Zapadni Brabant) od 25. rujna 2019., ništa u spisu kojim raspolaže Sud ne dopušta zaključak da se tim priznavanjem na neprihvatljiv način povređuje litavski pravni poredak jer bi se njime povređivalo temeljno načelo, kao što se to zahtijeva sudskom praksom navedenom u točki 66. ove presude.

75 Konkretno, sama činjenica da o tužbi ne sudi sud određen sporazumom o prenošenju nadležnosti i da se, slijedom toga, o toj tužbi ne odlučuje prema pravu države članice u kojoj se nalazi taj sud ne može se smatrati povredom prava na pošteno suđenje takve težine da bi priznavanje odluke o navedenoj tužbi bilo očito protivno javnom poretku države članice u kojoj se zahtijeva priznanje.

76 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 45. stavak 1. točku (a) i članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se njima ne dopušta sudu države članice da odbije priznanje odluke suda druge države članice zbog toga što se potonji sud proglasio nadležnim za odlučivanje o tužbi podnesenoj na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu protivno sporazumu o prenošenju nadležnosti, u smislu članka 25. te uredbe, koji je dio tog ugovora.

Prvo pitanje

77 Uzimajući u obzir odgovor na drugo i treće pitanje, na prvo pitanje nije potrebno odgovoriti.

Troškovi

78 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

Članak 45. stavak 1. točku (a) i članak 45. stavak 1. točku (e) podtočku ii. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

treba tumačiti na način da se:

njima ne dopušta sudu države članice da odbije priznanje odluke suda druge države članice zbog toga što se potonji sud proglasio nadležnim za odlučivanje o tužbi podnesenoj na temelju ugovora o međunarodnom prijevozu protivno sporazumu o prenošenju nadležnosti, u smislu članka 25. te uredbe, koji je dio tog ugovora.

Potpisi